

ŽELJKO KARAS*

Sudska praksa o policijskom postupanju: snimanje na javnom mjestu, pregled motocikla, sastav vrste za prepoznavanje

1. SNIMANJE NA JAVNOM MJESTU BEZ PRETHODNE OBAVIJESTI

Naime, kao što mu je na te navode već odgovorio sud drugog stupnja, sud u kaznenom postupku može kao dokaze koristiti snimke i fotografije nastale snimanjem javnog prostora, kao što su to u konkretnom slučaju naplatne kućice na K. mostu, tunelu U., mostu M. i naplatnom mjestu D. na auto cesti Z.-S. To stoga jer se ne radi o mjerama iz čl. 180. st. 1. t. 1. ZKP-a kojima bi se privremeno ograničavala ljudska prava, i za koje je potrebno ishoditi sudski nalog, već se radi o snimanju javnih prostora koje se poduzima zbog lakšeg funkcioniranja prometnog sustava.

Prema tome, ne radi se o tajnom snimanju jer svi oni koji sudjeluju u prometu znaju da mogu biti snimljeni, tako da time ničija prava i slobode nisu ugrožene.

VSRH, III Kr 144/08 od 5. studenoga 2008.

Neosnovano optuženik pobija odluku suda prvog stupnja da je snimka s video nadzora na benzinskoj postaji zakonit dokaz, tvrdnjom da na postaji nema obavijesti o snimanju i da ne postoji propis koji bi ozakonio neovlašteno snimanje na benzinskoj pumpi, tako da se ne može 'pristati' na to da se bude dragovoljno snimljen.

Ispravno sud prvog stupnja ističe u pobijanom rješenju da su fotografije sa benzinske postaje sačinjene putem provedenog video nadzora, a kako se radi o javnom mjestu na taj se način ne zadire u privatnost osoba koje se tu kreću.

I Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, prihvaća kao isprav-

* doc. dr. sc. Željko Karas, Visoka policijska škola u Zagrebu.

no stajalište suda prvog stupnja jer je u sudskoj praksi prihvaćeno da snimke koje su putem video nadzora sačinjene na javnim mjestima kao što su to trgovi, tuneli, mostovi, trgovine, banke i sl., predstavljaju dokaze na kojima se može temeljiti sudska odluka.

VSRH, I Kž 450/09 od 3. lipnja 2009.

1. Prikazane odluke se odnose na slučajeve u kojima su za dokazivanje u kaznenom postupku korištene videosnimke nastale u okviru nadzora javnih površina i javno dostupnih poslovnih prostora. Snimke su nastale u okviru djelatnosti pojedinih pravnih osoba, izvan kaznenog postupka te u njihovom nastanku nisu sudjelovala istražna tijela primjenom nekih radnji iz kaznenog postupnog prava. Žalbeni navodi u jednom od prikazanih slučajeva se temelje na tvrdnjama da su navedene snimke nezakoniti dokazi jer videosnimanje na javnom mjestu predstavlja veliki zahvat u temeljna prava obuhvaćenih osoba. Okrivljenik ovakvo snimanje na javnom mjestu promatra kao provođenje nekih posebnih dokaznih (ranije posebnih izvidnih) radnji po Zakonu o kaznenom postupku (ZKP).¹ Zaključak o tome koja radnja je provedena ovisi o procjeni težine zahvata u temeljna prava građana i odgovarajućih procesnih jamstava koja bi trebala biti poštovana kao uvjeti dokazne valjanosti njenih rezultata. U žalbenim navodima druge prikazane odluke obrana se također temelji na tvrdnjama o velikom zahvatu u temeljna prava, iako se pritom ne poziva na primjenu ZKP-a već na načelno nepostojanje zakonske osnove za videosnimanje na javnim mjestima i zbog toga smatra da se radi o neosnovanom zahvatu.

2. Procjena razine zahvata kojeg ovakvo snimanje ostvaruje na prava privatnosti građana može biti pod utjecajem raznih okolnosti poput vrste sadržaja koji je obuhvaćen (javno dostupni ili skriveni od javnosti), načina provođenja snimanja (otvoreno ili potajno), razine sustavnosti i trajanja snimanja (slučajno kratkotrajno snimanje ili dugotrajno sustavno snimanje usmjereno prema pojedinačnoj osobi), svrhe nastanka snimke (za objavu u medijima, za kazneni postupak i dr.) i drugih okolnosti. Osnovna okolnost koja je kod ovakvih slučajeva značajna za procjenu razine zahvata u temeljna prava vezana je uz obilježje mjesta na kojem su osobe snimljene. Dostupnost određenih sadržaja na javnom mjestu podrazumijeva da je osoba prihvatila da njeni postupci budu opaženi od strane drugih subjekata. Kad na javnom mjestu neka osoba čini dostupnima određene sadržaje drugima, time je s njih uklonila zaštitu privatnosti kakvu bi inače mogla postignuti u privatnim prostorijama. To se odnosi na bilo koju vrstu sadržaja koji može biti obuhvaćen poput činjenice nazočnosti, načina ponašanja, kontakta s određenim osobama ili predmetima, verbalnog izražavanja i slično. Međutim, javno dostupna mjesta je moguće stupnjevati prema razini zaštite privatnosti. Veća razina zaštite može postojati ovisno o okolnostima kao što su namjena mjesta (npr. nudistička plaža, kabine za presvlačenje, javni zahod i sl.) tako da se može razlikovati razina prava zatečenih građana (npr. razlika snimanja u hodniku ustanove i u uredu službenika). U prikazanim odlukama nisu bili obuhvaćeni takvi slučajevi javno dostupnih prostora ili površina kod kojih bi bila sporna razina zaštite, već se u ovim predmetima radi o zatjecanju počinitelja na javnim prometnicama ili trgovinama.

3. Osim okolnosti da je riječ o javno dostupnom sadržaju, dodatno je pitanje vezano

¹ Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13.

uz videosnimanje kao djelovanje ili zahvat čiju je težinu utjecaja na prava privatnosti moguće dodatno procjenjivati. Osoba na javnom mjestu može biti predmet nečijeg uočavanja, ali je potrebno razjasniti radi li se o jednakoj razini zahvata u privatnost ako ju se pritom još i snima. Između promatranja i snimanja ponekad mogu postojati razlike u subjektivnoj percepciji osobe koju se snima, ali to ne utječe na činjenicu da se izlaskom na javno mjesto pristaje na određene interakcije s ostalim osobama. O uočavanju istih okolnosti mogla bi svjedočiti svaka osoba koja je bila nazočna, tako da snimke predstavljaju drugačiji način registracije i ujedno znatno pouzdaniji izvor za potrebe kaznenog postupka. S obzirom na iznimno veliku raširenost tehničkih uređaja među građanima i nadzornih kamera u segmentu na koje se odnose ove odluke (npr. prometnice i trgovine), ne može se tvrditi da bi snimanje na javnom mjestu predstavljalo neuobičajen zahvat. Neizvjesnost u vezi s korištenjem snimki za utvrđivanje privatnosti je umanjena posebnom svrhom nadzornih kamera. U prikazanim slučajevima snimke nisu nastale radi utvrđivanja nečijih sklonosti u privatnom životu već u okviru kontinuiranog snimanja pravnih osoba na površinama nad kojima imaju određene mjerodavnosti vezane uz poboljšavanje djelatnosti kojima se bave.

4. Područje privatnosti bi moglo biti zahvaćeno da je riječ o sadržajima koje osoba nije namjeravala pokazivati široj masi, odnosno ako može narušavati njeno dostojanstvo, ugled, obiteljski život i slične vrijednosti. To u prikazanoj sudskoj praksi također nije narušeno, jer je snimka korištena isključivo za dokazne ciljeve u okviru kaznenog postupka. Objavljivanje ili obrada snimke može biti predmet zaštite radi osobnih podataka koje snimka obuhvaća, i zbog toga postoji odgovarajuća regulacija. Primjenom članka 2. stavka 1. točke 1. Zakona o zaštiti osobnih podataka,² snimka dobivena videonadzorom može predstavljati osobni podatak fizičke osobe u slučajevima kada ista sadrži snimljen lik ili biometrijske značajke, te je potrebno ispunjavati i druge zakonske uvjete u odnosu na obradu ili pohranjivanje takvih podataka od strane pravnih osoba koje provode snimanje.³ U prikazanoj sudskoj praksi se ne radi o korištenju snimke za utvrđivanje osobitosti privatnog života (npr. navika, sklonosti, intimnih veza i slično) već je snimka naknadno izuzeta radi sumnje na kazneno djelo i za potrebe kaznenog postupka.

5. Ovakvo snimanje je dio uređenih aktivnosti koje su regulirane na zakonskoj i podzakonskoj razini. U tom smislu nisu opravdani žalbeni navodi o neutemeljnosti ili nereguliranosti ovakvih djelatnosti. Snimanje javno dostupnih mjesta radi preventivnih ciljeva nije uređeno kaznenim postupovnim zakonodavstvom već spada u druga područja, jer im osnovni cilj nije prikupljanje dokaza nego raznovrsni ciljevi vezani uz preventivne aktivnosti u raznim područjima poslovanja (npr. čl. 8. Zakona o privatnoj zaštiti,⁴ čl. 14. Zakona o minimalnim mjerama zaštite u poslovanju s gotovim novcem i vrijednostima,⁵ čl. 16. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima⁶ i dr.). Mogućnost poduzimanja ovakvih djelatnosti je zakonski normirana, a također su propisane i neke okolnosti provedbe. Prema nekima od propisa u ovom području (čl. 24. Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite,⁷ čl. 12. Pravilnika o načinu i uvjetima obavljanja poslova privatne zaštite na javnim

² Zakon o zaštiti osobnih podataka, NN 103/03., 118/06., 41/08., 130/11., 106/12.

³ Postoje i drugačija tumačenja osim ovakvog mišljenja Agencije za zaštitu osobnih podataka.

⁴ Zakon o privatnoj zaštiti, NN 68/03., 31/10., 139/10.

⁵ Zakon o minimalnim mjerama zaštite u poslovanju s gotovim novcem i vrijednostima, NN 173/03., 150/05.

⁶ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, NN 117/03., 71/06., 43/09., 34/11.

⁷ Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite, NN 198/03.

površinama)⁸ postoji obveza isticanja obavijesti o provođenju snimanja, ali taj propust nema takvu težinu da bi kao posljedicu trebalo izdvajati dokaze u kaznenom postupku. To je opravdano jer snimanje na javnim površinama predstavlja lakši zahvat u temeljna prava, radi čega obavijest o snimanju nije toliko značajan uvjet da bi radi njenog izostanka netko bio izložen neočekivanom zahvatu kojim se ostvaruju toliko teške posljedice za privatnost da bi radi toga trebalo zanemarivati dokaze kaznenog djela. Zakonsko uređenje niti nije postavilo obavijest o snimanju kao uvjet za zakonitost dokaza i u tom smislu su prikazane sudske odluke utemeljene, kako prema bivšem tako i prema trenutnom ZKP-u.

6. Sud je u prikazanim odlukama zaključio da okolnost izostanka propisane obavijesti ne utječe na zakonitost tehničkih snimki te ih je prihvatio kao zakonite dokaze u kaznenom postupku. Takav pravorijek je utemeljen jer se s gledišta kaznenoga postupovnog prava ne radi o istoj kategoriji pravnih jamstava poput izostanka upozorenja koja su uvjet zakonitosti nekih dokaznih radnji. Primjerice, kod radnje ispitivanja okrivljenika (čl. 273. ZKP) upozorenja o pojedinim pravima imaju svrhu vezanu uz očuvanje privilegija zaštite od samookrivljavanja. Na ta prava se ne može pozivati počinitelj kod snimanja na javnom mjestu u smislu da nije znao da će njegov postupak biti obuhvaćen nekim dokazom, odnosno da nije znao da je objekt koji je predmet njegovog kaznenog djela pod videonadzorom. Za valjanost ovakvih dokaza koji se ne prikupljaju od osumnjičenika, ne mogu se koristiti uvjeti koji imaju posebnu svrhu u drugim radnjama.

7. Kod usporedbe s razinom zahvata u temeljna prava kakvi se ostvaruju posebnim dokaznim radnjama (npr. tajno praćenje i tehničko snimanje osoba iz čl. 332. st. 1. t. 4. ZKP) razlika je iznimno velika u području dostupnih sadržaja, usmjerenosti radnje i ciljeva poduzimanja. Posebne dokazne radnje obuhvaćaju sadržaje koje osoba nije učinila javno dostupnima, pritom se radnje ne poduzimaju neodređeno već ciljano prema određenom subjektu, a svrha je prikupljati dokaze koji će služiti za provjeru određene razine sumnje o težem kaznenom djelu. Zbog tih razlika je odnos prema snimanju koje se provodi kao dio nekih posebnih dokaznih radnji predmet posebne pravne regulacije i traže se znatno zahtjevniji uvjeti, čije nepridržavanje u našem pravnom sustavu može dovoditi do izdvajanja nezakonitih dokaza. Snimanje na javnom mjestu kakvo je predmet prikazanih sudske odluke nije obuhvaćeno pravilima o posebnim dokaznim radnjama.

8. Kod ovakvih slučajeva u kojima su dokazi nastali djelovanjem drugih subjekata, a ne policije ili sličnih tijela vlasti, dvojbena je postavljanje pitanja o mogućnosti primjene odredbe o nezakonitim dokazima. Ove snimke nisu nastale od strane istražnih tijela vlasti provođenjem neke ovlasti za koju su propisani posebni zakonski uvjeti. Povreda od strane istražitelja bi hipotetički mogla biti počinjena kada bi nezakonito izuzimali ovakve snimke (npr. snimka pronađena nezakonitom pretragom). Na građane koji provode snimanje ne primjenjuju se procesna pravila već eventualno kazneno materijalno pravo, iako su sudovi u dosadašnjoj praksi neka potajna snimanja od strane građana promatrali prema pravilima za provođenje posebnih dokaznih radnji, ali se pritom radilo o snimanju podataka koji nisu bili javno dostupni. Građani koji provode snimanje time ne čine povredu procesnog prava jer nisu ovlašteni poduzimati neku dokaznu radnju, već njihovo ponašanje eventualno može biti kazneno djelo neovlaštenog snimanja kada snimanje obuhvaća stan ili drugi prostor zaštićen od pogleda (čl. 144. st. 1. KZ). Prikazana sudska praksa o snimkama javnog mjesta je u skla-

⁸ Pravilnik o načinu i uvjetima obavljanja poslova privatne zaštite na javnim površinama, NN 36/12.

du s dosadašnjim odlukama prema kojima su snimke nastale izvan kaznenog postupka od strane drugih subjekata mogle biti korištene kao valjani dokazi.⁹ Primjer su privatne snimke sredstva počinjenja kaznenog djela¹⁰ ili kada je službenik sam sebe slučajno snimio.¹¹

9. U odnosu na videosnimanje od strane policijskih službenika moglo se naići na različita gledišta o uporabljivosti prigodnih snimki nastalih izvan radnji u kojima je inače snimanje bilo uređeno (npr. izvan očevida). Zakon o policijskim poslovima i ovlastima je u posljednjim dopunama iz 2014.¹² (čl. 3.a ZPPO) odredio da se provedba policijskih ovlasti i poslova može snimati i time je odredio mogućnost primjene kod bilo koje policijske ovlasti. Pritom je potrebno na primjereni način objaviti snimanje. Kod iznenadnih postupanja ponekad može biti poteškoća u prethodnom objavljivanju namjere snimanja, ali nije propisan utjecaj izostanka takve objave na zakonitost snimke ovisno o vrsti prostora u kojem se snimanje provodi ili vrsti sadržaja koji su obuhvaćeni. S obzirom na to da prikazana sudska praksa ne pridaje ključni značaj takvoj obavijesti kod snimki nastalih od strane pravnih osoba, ne bi trebalo koristiti zahtjevnije tumačenje niti za policijske snimke nastale u hitnim situacijama. Neka strana iskustva u osjetljivim oblicima postupanja pokazuju nastojanja za opremanje policijskih ophodnji kamerama pričvršćenim za dijelove odore, uz istaknutu obavijest o snimanju (značka, naljepnica i sl.).

10. Europski sud za ljudska prava (ESLJP) nije postavljao posebne standarde za kontinuirano videosnimanje javnih mjesta osim uobičajenog odnosa prema privatnosti u članku 8. EKLJP (Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava), tako da je i hrvatska sudska praksa u ovom području u skladu s osnovnim načelima. Prema slučaju *Friedl pr. Austrije* snimanje javnog događaja ili prosvjeda ne narušava prava osobe.¹³ Jedan od sudaca u tom predmetu je zaključio da je snimka na javnom mjestu poput neželjenoga socijalnog kontakta, ali da ne predstavlja narušavanje prava. Sud u predmetu *Peck* nije smatrao spornim engleske sustave snimanja javnih mjesta već činjenicu da je neumjesna snimka osobe objavljena u medijima.¹⁴ Sporne su bile situacije kada se prikupljeni podaci sustavno obrađuju i pohranjuju ili se omogućuje uvid u privatnost neosumnjčenih građana. U predmetu *Von Hannover* ESLJP se više bavio objavljivanjem slika u medijima nego pravima ugroženima tijekom snimanja,¹⁵ a isto je naglasio i u slučaju *Sciacca* prema kojem objavljivanje fotografija može predstavljati zahvat u prava privatnosti, ali ne i samo snimanje istih.¹⁶ U slučaju *Marper* ESLJP je tražio donošenje zakonskih normi o pohranjivanju i uporabi, ako se radi o sustavnom prikupljanju podataka neosumnjčenih osoba.¹⁷

11. Direktiva 95/46/EC na razini Europske unije uređuje odnos prema zaštiti priku-

⁹ "Kako se radi o privatnoj snimci, koja je zakonito, na temelju naloga istražnog suca izuzeta pretragom mobitela, neutemeljen je žalbeni prigovor da se nije mogla koristiti kao dokaz u postupku", VSRH, I Kž 1039/09 od 27. svibnja 2010. godine.

¹⁰ "na toj fotografiji optuženik ima zataknut za pojasom upravo revolver koji je predao policiji", VSRH, I Kž 668/04 od 6. prosinca 2005. godine; "po svom općem izgledu odgovara puški snimljenj na video zapisu iz automat kluba", VSRH, I Kž 557/07 od 21. listopada 2008. godine.

¹¹ VSRH, I Kž-Us 63/09 od 29. rujna 2009.

¹² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, NN 92/14.

¹³ *Friedl pr. Austrije*, br. 15225/89.

¹⁴ *Peck pr. Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 44647/98.

¹⁵ *Von Hannover pr. Njemačke*, br. 59320/00.

¹⁶ *Sciacca pr. Italije*, br. 50774/99.

¹⁷ *Marper pr. Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 30562/04.

pljenih podataka i njihovoj sustavnoj obradi i pritom ne ulazi u pitanje načina prikupljanja.¹⁸ Slično je regulirano i u drugim dokumentima Komisije¹⁹ ili okvirnoj odluci Vijeća²⁰ koje se također ne bave načinom prikupljanja ili snimanja već sustavnim pohranjivanjem i obradom podataka koji spadaju u područje privatnosti. U nekim preporukama se obrađuje odnos prema objavljivanju snimki u medijima jer taj aspekt zadire u privatnost.²¹

U poredbenom pravu nije bilo posebnih poteškoća s uporabom snimki nastalih na javnim mjestima za dokazivanje u kaznenom postupku. Iako je videosnimanje na području Engleske najučestalije, u engleskome pravnom sustavu uopće ne postoji izričiti zakonski izvor koji regulira navedeno područje već se snimanje provodi oslanjanjem na opća pravna načela o nepostojanju zaštite privatnosti u takvim okolnostima. U američkom se pravu od 1967. godine smatra da osoba na javnom mjestu ne može imati imunitet uočavanja od strane drugih osoba, prema odluci Saveznog vrhovnog suda u predmetu *Katz*.²² U odluci *Knotts* je sud utvrdio da građani ne mogu imati razborito očekivanje privatnosti na događajima koji su dostupni javnosti s obzirom na to da službenici policije ionako mogu uočiti takve događaje.²³

2. RAZLIKOVANJE PREGLEDA I PRETRAGE MOTOCIKLA

Osim toga, svjedok F., koji je, nakon zaustavljanja optuženika na cesti od K. prema L., pregledom motorkotača uočio bočicu s paketićima folije, iskazao je da je ta bočica bila zatakuta između spremnika goriva i sjedišta vozača na način da je dio bočice s čepom virio tako da je morao smetati vozaču prilikom upravljanja motorkotačem.

VSRRH, I Kž 557/08 od 26. svibnja 2010.

Prikazana sudska odluka opisuje provođenje radnje pregleda koja predstavlja nizak intenzitet zahvata u pravo privatnosti, jer je predmet pronađen na vanjskoj površini motokla koja je dostupna bez otvaranja ili posezanja u unutrašnjost nekog zatvorenog prostora. Određivanje granica radnje pregleda motornih vozila je značajno za praktično postupanje policijskih službenika s obzirom na to da se veliki dio sudskih odluka o nezakonitim dokazima odnosi na područje razlikovanja pregleda i pretrage. U prikazanoj odluci radnja obuhvaća motokl, a mjerilo temeljem kojeg je zaključeno da se radi o radnji pregleda je istovjetno mjerilima kakva se koriste i za druga motorna vozila kod kojih se primarno promatra prostor vozila u kojima je sporni predmet pronađen, što je u ovom slučaju vanjska površina vozila koja nema posebnu zaštitu privatnosti. Potom se promatra jačina utjecaja radnje na prava privatnosti, a kako je predmet mogao biti izuzet bez intenzivnijih mehaničkih radnji poput odvijanja, rastavljanja ili rezanja, sud je zaključio da se po intenzitetu ne radi o radnji pretrage.

¹⁸ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data

¹⁹ General Data Protection Regulation COM(2012).

²⁰ Council Framework Decision 2008/977/JHA.

²¹ Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member States on the provision of information through media in relation to criminal proceedings.

²² *Katz v. United States* 389 U.S. 347 (1967).

²³ *United States v. Knotts* 368 U.S. 276 (1983).

Pronađena bočica je pronađena izvidnom radnjom i neovisno što nije pronađena dokaznom radnjom pretrage, moći će biti korištena za utvrđivanje činjenica u kaznenom postupku.

U prikazanom slučaju nisu postojale posebne dvojbe o mjestu pronalaska, ali motocikli mogu biti opremljeni raznovrsnim spremnicima, pretincima, torbama ili prikolicama koji kada su zatvoreni spadaju u prostore veće zaštite privatnosti i za njihovo otvaranje bi trebalo ispunjavati uvjete za poduzimanje radnje pretrage. Slična procjena vanjskih površina kao kod motocikala se može primijeniti i na druge vrste prometnih sredstava poput bicikala, motornih četvorocikala (*quad*), skutera za vodu ili snijeg i sličnih prometnih sredstava.

Šire pitanje kojeg se dotiču ovakvi slučajevi su i pojedini prostori motornih vozila čiji je vozački prostor otvoren ili dostupan za radnju pregleda, poput traktora ili radnih strojeva bez zatvorene kabine (bager, dizalica i sl.), a u određenoj mjeri teretnih i terenskih vozila s tovarnim prostorom (*pick up*) ili osobnih vozila s potpuno povučeni krovom (kabriolet). Kod takvih vozila bi dostupni prostor vozila koji je jednako izložen kao i vanjske površine bio također prikladan za radnju pregleda, ako nije potrebno poduzimati neku intenzivniju mehaničku radnju, ali bi svako zahvaćanje u druge zaštićene dijelove (npr. pretinci ili spremnici) ostvarivalo veći zahvat za koji bi bilo potrebno ispunjavati uvjete za dokaznu radnju pretrage.

3. POLICIJSKI SLUŽBENIK U VRSTI ZA PREPOZNAVANJE

No, argumentacija kojom obrazlaže nezakonitost tog zapisnika svodi se na pobijanje njegove vjerodostojnosti, ali ne i zakonitosti. To stoga što su njegovi prigovori upereni [...] da je među pokazanim osobama i jedan policajac [...] Sve nabrojeno zapravo su, primjedbe kojima se pobija vjerodostojnost ovog dokaza, odnosno potkrjepljuje žalbena osnova pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, a nema govora o postojanju ijedne okolnosti koja bi činila navedeni zapisnik o prepoznavanju nezakonitim dokazom.

VSRH, I Kž 225/10-6 od 1. lipnja 2011.

Prikazana sudska odluka se dotiče raznih pitanja vezanih uz dokaznu radnju prepoznavanja, među kojima sud odlučuje i o utjecaju kojeg sastav vrste za prepoznavanje može ostvariti na zakonitost njenih rezultata. U prikazanom slučaju je vrsta za prepoznavanje koja je bila prikazana svjedokinji bila popunjena osobama sličnoga osobnog opisa kao i osumnjičenik, a među njima je bio i jedan policijski službenik. Sud je utvrdio da takvo sastavljanje vrste za prepoznavanje ne utječe na njenu zakonitost te je načelno prihvatio rezultate provedene radnje kao zakonite dokaze. Utjecaj načina sastavljanja vrste za prepoznavanje na vjerodostojnost rezultata radnje može se uobičajeno procjenjivati kao i za druga pitanja o načinu provođenja radnje.

Odredbе o prepoznavanju (čl. 301.-303. ZKP) ne određuju ovu okolnost kao osnovu za nezakonitost dokaza kao što niti ne propisuje svojstva osoba u vrsti za prepoznavanje, već je to prepušteno stručnim smjernicama kriminalistike. Neovisno o takvom zakonskom uređenju (izdvajanje *ex lege*) za radnju prepoznavanja je u sudskoj praksi nastalo više vrsta nezakonitosti koje su utemeljene na sudskim odlukama (izdvajanje *ex iudicio*) od kojih se neke odnose

na broj osoba u vrsti, ali ne i na sastav vrste.²⁴ ZKP sadrži odredbe o mogućnosti kažnjavanja građana koji odbiju sudjelovati u radnji, ali zbog poteškoća u pronalaženju sličnih osoba i zbog ograničenih mogućnosti pripreme radnje, u praksi se ponekad koriste policijski službenici koji odgovaraju po osobnom opisu ostalima u vrsti.

U odnosu na vjerodostojnost provedenog prepoznavanja, ako je neverbalno ponašanje policijskih službenika u vrsti bitno drugačije od običnih građana, to posredno može utjecati na nesigurne svjedoke koji pokušavaju suziti izbor tako da najprije tijekom odlučivanja eliminiraju osobe koje ne nalikuju na počinitelje, a potom od preostalih izaberu osobu najbližijeg počinitelju. Pri procjenjivanju vjerodostojnosti potrebno je uvažavati sve okolnosti slučaja. Prikazana odluka obuhvaća mogućnosti pasivnog uključivanja službenika redarstvenih vlasti u provođenje pojedinih radnji, što može biti dvojbena i u aktivnim ulogama u nekim dokaznim radnjama poput pretrage stana na kojoj je jedan od svjedoka policijski službenik izvan službe.

Engl.: Supreme Court's Case Law on Police Proceedings: Public Video Recordings, Inspection of Motorcycle, Officer in Line-up

²⁴ VSRH, I Kž-905/02 od 21. studenoga 2002. godine.